

Ugdymo kaita ir mokytojų kompetencijų ugdymas

Daiva Penkauskienė
Šiuolaikinių didaktikų centras
2010-03-03

norway
grants

Ugdymo turinys

- Ko mokoma ir ko mokomasi (turinys, kontekstas)
- Kaip tai pateikiama (mokymo(-si) metodai)
- Kaip vertinama (vertinimo įrankiai, būdai)
- Priemonės, ištekliai (knygos, programos)

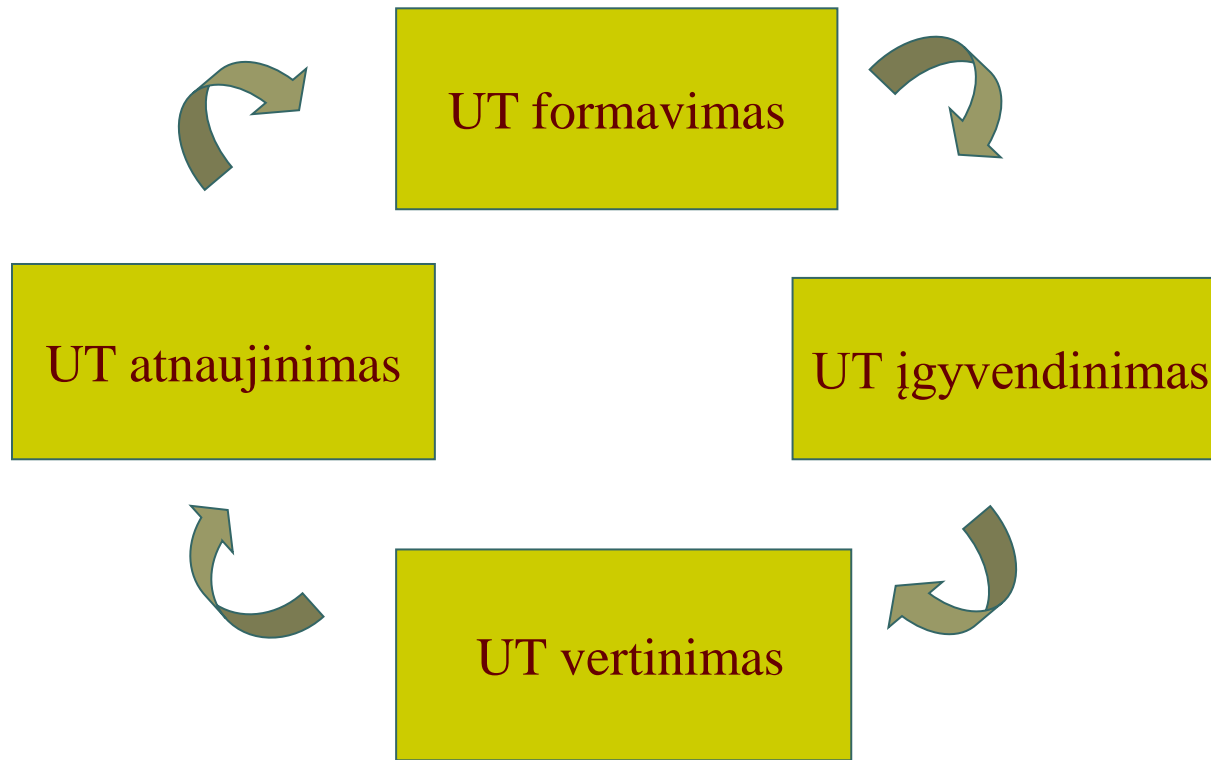

norway
grants

Daiva Penkauskienė

Ugdymo turinio, kaip nenutrūkstamo proceso, samprata

Kompetencija

- Gebėjimų, žinių, **polinkių (talentų)** ir nuostatų derinys, siejamas su holistiškai suprantamu **asmeniniu potencialu ir galimybėmis pritaikyti kintamus ir tikslingus gebėjimus**, remiantis žiniomis ir **patirtimi**

Europos Komisijos Švietimo ir kultūros generalinis direktoratas 2004

- Žinių, gebėjimų bei nuostatų visuma, įgalinanti kelti prasmingus tikslus bei jų siekti, mokytis visą gyvenimą, būti aktyviu piliečiu ir dalyvauti visuomenės gyvenime, susirasti tinkamą darbą

Lietuvos bendrojo lavinimo mokyklos bendrosios programos ir išsilavinimo standartai, 2003

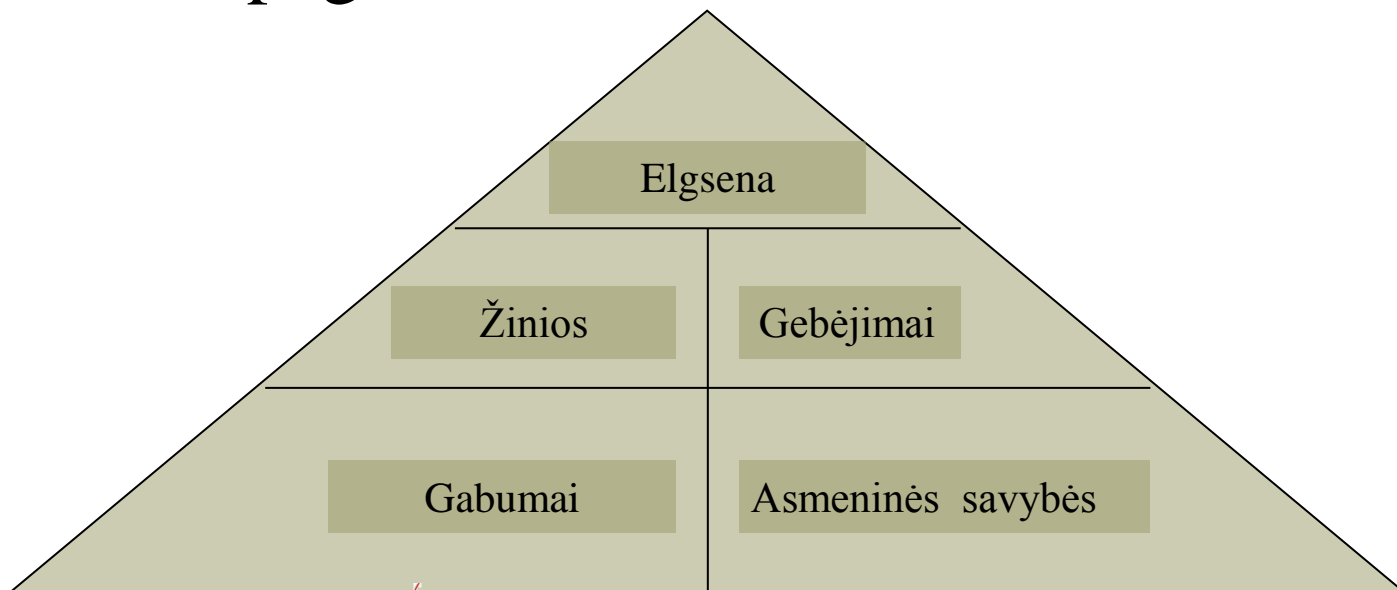
norway
grants

Daiva Penkauskienė

Kompetencija

tam tikros srities žinių, gebėjimų ir nuostatų visuma,
įrodytas sugebėjimas atlikti užduotis, veiksmus
pagal sutartus reikalavimus

Ugdymo turinio ir kompetencijos sąsajos

- Tik nuo asmens kompetencijų priklauso, ko ir kaip bus mokomasi, kaip bus vertinamas mokymasis ir kaip bus pasinaudota turimais ištekliais.
- Mokinių kompetencijų ugdymas, jų asmeninis augimas didžiaja dalimi priklauso nuo mokytojų kompetencijos.

norway
grants

Daiva Penkauskienė

Įgyvendinami ugdymo turinio prioritetai

- Mokinio kompetencijų ugdymas
- Ugdymo individualizavimas ir diferencijavimas
- Vertinimo tobulinimas
- Mokytojų kompetencijos tobulinimas šiose srityse: ugdymo individualizavimo ir diferencijavimo, mokyti padedančio vertinimo, ugdymo proceso planavimo ir refleksijos
- Mokyklų aprūpinimas šiuolaikinėmis mokymo(-si) priemonėmis, IKT

norway
grants

Daiva Penkauskienė

Kokios kompetencijos priskiriamos mokytojui?

ASMENINĖ

- Gebėjimas žinias apie save bei gebėjimus ir įgūdžius sieti su išorinėmis aplinkybėmis, kad būtų galima atsakingai veikti ir atskleisti naujas galimybes

SOCIALINĖ

- Galimybė užmegzti santykius ir plėtoti naujas galimybes

DALYKO (PROFESINĖS)

- Dėstomo dalyko žinių, gebėjimų panaudojimą naujoms galimybėms plėtoti galimybes

(K. Joller-Graf)

Mokytojo profesijos kompetencijos aprašas (2007)

Bendrakultūrinė kompetencija – žinios, įgūdžiai, gebėjimai, vertybinės nuostatos ir kitos asmeninės savybės, sąlygojančios sėkmingą žmogaus veiklą konkrečioje(-se) kultūroje(-se).

Profesinės kompetencijos – mokytojo žinios, įgūdžiai, gebėjimai, vertybinės nuostatos, požiūriai ir kitos asmeninės savybės, reikalingos sėkmingai bendrajai ugdymo veiklai, jos nesusijusios su ugdymo turinio koncentrais/sritimis.

Bendrosios kompetencijos – žinios, įgūdžiai, gebėjimai, vertybinės nuostatos, požiūriai, kitos asmeninės savybės, reikalingos mokytojo veiklai ir galimos perkelti iš vienos rūšies veiklos į kitą.

Specialiosios kompetencijos – mokytojo žinios, įgūdžiai, gebėjimai, vertybinės nuostatos, požiūriai ir kitos asmeninės savybės, sąlygojančios sėkmingą jo veiklą konkrečiame ugdymo turinio koncentre/srityje.

norway
grants

Daiva Penkauskienė

Ugdymo turinio pritaikymas kompetencijų ugdymui

Esminės kompetencijos – tai visų žmonių asmeninei realizacijai, aktyviam pilietiškumui, socialinei įtraukčiai, mokymuisi visą gyvenimą ir užimtumui būtinos kompetencijos.

Europos Parlamento ir Tarybos rekomendacija (2005/0221(COD)):

- komunikavimas gimtąja kalba;
- komunikavimas užsienio kalbomis;
- matematinė kompetencija ir esminės kompetencijos mokslo ir technologijų srityse;
- skaitmeninis raštingumas;
- mokėjimas mokytis;
- socialinės ir pilietinės kompetencijos;
- iniciatyvumas ir verslumas;
- kultūrinis sąmoningumas ir raiška.

norway
grants

Daiva Penkauskienė

Tyrimas „Pedagogų požiūris į mokytojo kompetencijų raišką“ *(E.Martišauskienė, 2009)*

- Pedagogai mokytojo kompetenciją dažniausiai sieja su mokymosi rezultatais, bendravimu, mokytojų žiniomis, pedagogo asmenybe. Tai ryškiausi mokytojų kompetencijų kontūrai.
- Tyrimo duomenimis, pagal kategorijas kompetencijos išsidėsto taip:
 - *bendravimas su mokiniais, mokytojais (148 nuomonės),*
 - *ugdymo procesas – pedagoginis darbas (136),*
 - *asmenybė (121),*
 - *mokytojų pasirengimas (120),*
 - *pasiekimai – mokinių pažanga(112).*

Studentų mintys apie mokytoją ir mokymą (1)

- ❑ Mokytojas turi turėti ne vieną gebėjimą. Tačiau, visų pirma, jis turi būti **motyvuotas**. Niekas nėra blogiau, nei mokytojas be motyvacijos <...> ir nevaidinti kokio nors personažo, bet būti savimi ir **tikėti** tuo, ką daro. *Bjorn, Belgija*
- ❑ Mokytojas turi mylėti savo darbą ir **tikėti** tuo, ką daro. *Jokke, Belgija*
- ❑ Mokytojas turi labiau **domėtis pačiais vaikais**, nei faktais ir dalyko žiniomis <...>, turi būti vienodas visiems vaikams, juos gerbti, <...> turėti humoro jausmą. Manau, kad turiu šiokią tokį humoro jausmą. *Kristian, Norvegija*
- ❑ Mokytojas turi **reflektuoti, apmąstyti** savo darbą <...>, reikia būti kritiškam savo atžvilgiu. Niekas nėra tobulas, bet mokytojas dirba su žmonėmis ir juos formuoja kaip būsimus visuomenės narius. Praktika privertė mane kitaip pažvelgti į mokymą ir atkreipti dėmesį į svarbius dalykus, kurių anksčiau nepastebėdavau. *Anke, Belgija*
- ❑ Pedagoginės praktikos metas Belgijoje buvo pats geriausias, ką aš patyriau per keturis studijų metus universitete... *Kęstas, Lietuva*

Studentų mintys apie mokytoją ir mokymą (2)

- Rinkausi mokytojo profesiją, nes noriu **padėti vaikams** jų „kelionėje“ **tampant suaugusiais**. Noriu juos motyvuoti, padėti pasiekti ko nors jų gyvenimuose, pasiekti kelionės koki nors tašką. <...> Mano suvokimas, kas tai yra „švietimas“, netikėtai pasisuko kita linkme – nuo mokymo proceso iki **pasirengimo ateičiai** <...> Man ir anksčiau buvo keista, kad kalbant apie švietimą tiek mažiai buvo akcentuojamas malonumas tapti išsilavinusiu žmogumi <...> čia aš suvokiau, kad vaikams labiau nei mokymo reikia **supratimo ir nukreipimo** <...> mokydama čia, aš suvokiau, kad nieko pati dorai nemoku <...> Tikras Mokytojas turi gebėti formuoti tinkamus lūkesčius kiekvieno atskiro mokinio atžvilgiu, suvokiant kiekvieno skirtumus, silpnąsias ir stipriąsias puses.<...> Praktikos metu sužinojau labai daug apie save ir apie tai, kokia mokytoja norėčiau būti... *Charlotte, Belgija*
- Per penkias praktikos savaites Švedijoje aš suvokiau mokytojo paskirtį – **padėti vaikui mokytis**. Pajutau palengvėjimą, kaip vaikas, atskleidęs didžiulę paslaptį. Grįžusi į universiteto rutiną, pirmojoje paskaitoje išgirdau: „Jūsų, kaip mokytojų pareiga, *išmokyti* vaiką...“ Daugiau nesugebėjau klausytis. Patyriau lengvą šoką. Vienintelis klausimas skambėjo galvoje – *kodėl taip?* Ir dar ta mintis – aš nenoriu būti mokytoja... *Kristina, Lietuva*

Apie mokytojus, mokytojų mokytojus ir standartus

Už standartų, normų, patikrų lapų yra kai kas svarbiau
...kaip, kad tarp žemės ir dangaus yra daugiau, nei
aprėpia vaizduotė.

*Association of Teacher Educators in Europe,
Amsterdamo asamblėja (2005)*

norway
grants

Daiva Penkauskienė

Mokytojo kompetencijos pagal ENTEP

European Network on Teacher Education Policies

- Suteikti besimokantiems sąlygas mokytis
- Skatinti besimokančiųjų tobulėjimą
- Ugdyti besimokančiųjų pasirengimą nuolat dirbti ir mokytis
- Mokyti dirbti komandoje
- Dalyvauti ugdymo procese ir jo organizavime
- Įtraukti tėvus ir artimiausią bendruomenę į švietimą
- Taikyti naujas technologijas kasdienėje praktikoje
- Paisyti profesinių pareigų ir etikos
- Tobulinti profesinius gebėjimus

norway
grants

Daiva Penkauskienė

Pagrindiniai tobulinti mokytojo bruožai

- Adekvatumas
- Pagarba
- Empatija
- Paramos ir pagalbos suteikimas
- Lankstumas
- Komunikabilumas
- Draugiškumas
- Humoro jausmas
- Entuziazmas
- Iššūkių priėmimas
- Užsidegimas
- Energingumas
- Dalyko išmanymas
- Asmeninis dėmesys
- Autentiškumas

Mokytojo profesionalumas matuojamas pagal

- Gebėjimą dirbti pasitelkiant tyrinėjimo arba problemų sprendimo strategijas.
- Didesnės atsakomybės suvokimą už asmeninį profesinį tobulinimą visą gyvenimą trunkančio mokymosi procese.

norway
grants

Daiva Penkauskienė

Mokytojo nuolatinio tobulinimosi galimybės

- Mokytojo profesinis tobulinimas turi būti adekvatus jų darbui. Jis turi atliepti jų asmeninius ir profesinius poreikius ir prisidėti prie mokyklos tobulinimo. Profesijos tobulinimas neturėtų būti suvokiamas kaip kreditų rinkimo pratybos aukštesnei kvalifikacijai ar kategorijai pasiekti, bet kaip kompetencijų tobulinimas.
- Vieniems tai bus – tyrimai, kitiems – mokymo praktikos tobulinimas <...>.
- Kokybiškos švietimo sistemos yra tos, kurios yra valdomos individualių mokytojų poreikių ir skatina dalyvavimą bei veda link geresnių moksleivių pasiekimų.

Testing Conference on the Common European Principles for Teacher Competences and Qualifications, June 2005

norway
grants

Daiva Penkauskienė

Išvados (1)

- ❑ Mokytojo asmenybė ir individualūs mokytojo profesinio tobulinimo poreikiai turi būti pamatiniai organizuojant ir pripažįstant kvalifikacijos kėlimą.
- ❑ Mokytojo profesionalumo vertinimas turi būti autentiškas, t.y. remtis konkrečiu darbu pamokoje ir moksleivių pasiekimais.
- ❑ Mokytojo profesinis tobulinimas turėtų būti suvokiamas kaip nenutrūkstamas procesas, prasidedantis mokytojus rengiančiose institucijose.

norway
grants

Daiva Penkauskienė

Išvados (2)

- Mokytojų tobulinimui būtinas „judėjimas“, t.y. keitimasis praktika, patirtimi, galimybės padirbti kitur.
- Svarbus įvairių institucijų bendradarbiavimas ir susikalbėjimas kaip ugdyti Mokytoją.
- Svarbu dalintis ir skleisti gerą patirtį.

norway
grants

Daiva Penkauskienė

Šiuolaikinių didaktikų centras

Nevyriausybinė organizacija, neformaliojo suaugusiųjų švietimo institucija, įkurta 1999 m. kaip tarpuniversitetinis centras.

MISIJA – inicijuoti strateginius švietimo kaitos projektus, padedančius spartinti švietimo reformą bei integravimąsi į Europos Bendriją, nuolat stebint, tiriant ir nagrinėjant bendrą švietimo situaciją, atsižvelgiant į Lietuvos mokyklų atsinaujinimo poreikius ir aukštųjų mokyklų galimybes

TIKSLAI

- Skatinti akademinės bendruomenės iniciatyvas, padedančias atsinaujinti ir demokratėti Lietuvos aukštojo mokslo bei pedagogų rengimo sistemai.
- Skatinti aukštųjų ir bendrojo lavinimo mokyklų bendravimą ir bendradarbiavimą.
- Plėtoti universitetų ryšius, skatinant atvirumą, toleranciją bei kolegišką švietėjų bendravimą.
- Ugdyti pedagogų norą ir gebėjimą tobulinti savo veiklą ir aktyviai dalyvauti Lietuvos švietimo kaitoje.

norway
grants

Daiva Penkauskienė

Šiuolaikinių didaktikų centras

Veiklos kryptys

- Profesinio tobulinimosi programų kūrimas ir sklaida mokyklose bei regioniniuose mokytojų švietimo centruose;
- Konsultavimas ir ekspertavimas;
- Ugdymo projektų kūrimas ir įgyvendinimas;
- Nacionalinių ir tarptautinių konferencijų bei seminarų organizavimas;
- Informacijos apie įvairius mokymo metodus kaupimas ir sklaida;
- Tyrimų organizavimas ir atlikimas;
- Leidyba.

